9 අවුරුදු සිහිනය

1929 නොවැම්බර් මස 12 වන දින ගාල්ල යටලමත්තේ දී උපන් ගුණදාස අමරසේකර මහතා වෘත්තියෙන් දන්ත වෛද්‍යවරයෙකි. එහෙත් ඔහු වඩාත් ප්‍රකට වී සිටින්නේ ලේඛකයකු ලෙසිනි. භාව ගීත, අමල් බිසෝ, උයනක හිඳ ලියූ කවි, ආවර්ජනා, අසක් දා කව, මතක වත කාව්‍ය සංග්‍රහ ද, කරුමක්කාරයෝ, යළි උපන්නෙමි, දෙපා නොලද්දෝ, ගන්ධබ්බ අපදානය, අසත්‍ය කතාවක්, ප්‍රේමයේ සත්‍ය කතාව, ගමනක මුල ආදි නවකතා ද රතු රෝස මල, ජීවන සුවඳ, එක ම කතාව, එක්ටැමෙන් පොළොවට, කතා පහක්, ගල් පිළිමය සහ බොල් පිළිමය, මරණ මංචකයේ දුටු සිහිනය, පිළිම ලොවයි පියවි ලොවයි, විල්තෙර මරණය ආදි කෙටිකතා සංග්‍රහ ද ඔහුගේ නිර්මාණ කෘති අතර වෙයි.

මේ පාඩමට ඇතුළත් වන්නේ ඔහුගේ රතු රෝස මල කෙටිකතා සංග්‍රහයෙන් උපුටා ගත් කතාවකි. කෙටිකතාවක ස්වභාවය හඳුනා ගෙන කෙටිකතා රස වින්දනයට යොමු වීමට අවශ්‍ය පසුබිම මේ පාඩමෙන් සම්පාදනය කෙරෙයි.

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

නව හැවිදිරි පියසේන ඉස්තෝප්පුවෙහි උළුවස්සට හේත්තු වී බලා සිටියේ ය. වේලාව හවස හතර හමාරට පමණ ඇත. පියසේන හිස උස් කරමින් යළිත් වීථිය දෙස බලන්නට විය. පාරෙහි බොහෝ දෙනෙක් කථා කරමින් ඒ මේ අත ගමන් කරමින් සිටියහ. ඔහු ඔවුන්ගේ හිස්වලට උඩින් ඈත වංගුව දෙස බැලුවේ ය. ඔහු කීප වරක් ඇඟිලිතුඩු අගින් නැඟී සිට ද එදෙස බැලී ය. බොහෝ වේලා මෙසේ බලා සිටීම නිසා දැන් ඔහුගේ බෙල්ල රිදෙයි. ඇස් ද මඳක් කකියයි. එහෙත් තව ම කිසිවකු පෙනෙන්නට නොමැත. ඔහු යළිත් කණුවට හේත්තු වී බලා සිටින්නට විය.

අද අම්මා එන බව ඔහුට හොඳට ම විශ්වාස ය. තව අවුරුද්දට ඇත්තේ එක දවසකි. දැනට දින තුනකට පෙර ඔහු අම්මාට එන ලෙස කියා ලියුමක් ඇරියේ ය. එය ලියන ලද්දේ කුස්සියේ අම්මා විසිනි. එදින රාත්‍රියෙහි සියලු දෙනා ම නිදා ගත් විට ඔහු ඇට කියා කුප්පි ලාම්පුවක එළියෙන් එය ලියෙව්වේ ය. "අනේ අම්මේ කොහොම හරි එන්න. මං එනකම් උන්විල්ලාව බඳින්න එපා" යි ලියුමෙහි අන්තිමට ලියන ලෙස ද ඔහු ඇට කීවේ ය. එබැවින් අම්මා තමා ගෙදර එක්ක යෑමට එනු නියත ය. ඒ ඇරත් ඔහු එදා ගෙදරින් පිට වී එන විට ද, තමා අවුරුද්දට එක්ක යෑමට එන බවට අම්මා පොරොන්දු වූවා ය. ගෙදරින් එනු පිණිස පිට වූ විට තමා හැඬූ සැටි ද ඔහුට මතක ය. ඔහු අම්මාගේ ඇඟෙහි එල්ලී යා නො හැකි බව කියමින් හැඬුවේ ය. එවිට අම්මා ඔහුගේ ඔළුව අතගා "යන්න පුතා. මන් උඹ අවුරුද්දට එක්ක එන්න එනවා" යි කීවා ය. අම්මා ඔහු කාරෙකට ගොඩ නැගුණු විට ඔහුගේ හිස අල්ලා සිම්බා ය. "අනේ බලා ගන්න හොඳ හැටි" යි ඈ කීවේ හඬමින් බව ඔහුට මතක ය.

"අම්මා මන් එක්ක යන්න එනවා ය කියල පොරොන්දු වුණා. දැන් ළඟ ම එනවා ඇතැ" යි යළිත් පාර දෙස බලන්නට වූ පියසේනට සිතිණ. ඈත කිසිවකු වංගුවෙන් හැරෙනු දුටු පියසේන යළිත් ඇඟිලි තුඩින් උස් වී ය. එහෙත් කිසිවෙක් හඬ නගා තමාට කථා කළේ ය.

"පියසේන, පියසේන, කෝ මෙහාට ඇවිල්ල මේ කතුර නෝන මහත්මයට ගිහින් දීපන්."

වහා දිව ගොස් එය ගෙනවුත් ස්වාමිදුවට දුන් ඔහු යළිත් ඉස්තෝප්පුවට දුව ආවේ ය. වංගුවෙන් හැරුණු තැනැත්තා එවිට පෙනෙන්නට නො සිටියේ ය. ඒ අම්මා විය යුතු යයි ඔහුට සිතිණ. අම්මාට අමතක වී ගෙය පිටමං කොට යන්නට ඇත. ඔහු වහා ගේට්ටුව වෙත දුව ගොස් පාරෙහි අනික් පැත්ත දෙස බැලුවේ ය. එහෙත් එහි ගියේ අම්මා නොව වෙනත් ගැහැනියකි.

ඔහු යළිත් උළුවස්ස අසලට පැමිණ වීථිය දෙස බලා සිටින්නට විය. ඉස්තෝප්පුවෙහි වැටී තිබුණු හිරු එළිය ද දැන් ක්‍රමයෙන් මැකීගෙන යයි. ඔහු දැන් මෙසේ බලා සිටින්නට වී පැය දෙකකටත් ආසන්නව ඇත. අම්මා මෙතරම් ප්‍රමාද වෙති යි ඔහු නො සිතුවේ ය. ඔහු

ඈ එතියි බලාපොරොත්තු වූයේ උදයෙහි ය. තව හැන්දෑ වීමට ඇත්තේ ද ටික වේලාවකි. ඔහු යළිත් ඇඟිලි තුඩින් නැඟී පාර දෙස බලා සිටින්නට විය.

යළිත් දෙතුන් වරක් වංගුව දෙස බලා සිටි ඔහු දොර කණුවට හේත්තු වී කල්පනා කරන්නට විය. අම්මා මෙතරම් ප්‍රමාද වන්නේ කුමක් නිසා දැයි ඔහුට කිව නො හැක. අම්මා ගෙදරින් උදේ වරුවේ නො අනුමානව ම පිටත් වන්නට ඇත. මොහොතකින් ඔහුගේ සිතෙහි ගෙදර වූ ගොළු මල්ලී නංගී සමග එළිපත්ත උඩ වාඩිවී සෙල්ලම් කරනු ඇත. ගොළු මල්ලී බඩගිනිවී අඬන සැටි ද ඔහුට සිහි විය. මල්ලිගේ ගොළුකම කලේ අපලය ගෙවුණු පසු හොඳ වෙති යි අම්මා නොයෙක් වර කී සැටිද ඔහුට මතක් විය. ගෙදරින් පිටත් වූ අම්මා මෙතරම් වේලා නාවේ ඇයි? ඔහු ශෝකයෙන් යළිත් පාර දෙස බැලුවේ ය.

"අම්මා මෙච්චර වේලා නාවේ ඇයි?" ඒ ගැන සිතත් ම ඔහුගේ දෙනෙත මොහොතකට අඳුරු වී කඳුළින් තෙත් වෙයි. ඔහු තුළ වූ ශෝකය ඉවසුම් නො දෙන තරම් ය. "අම්මාට හුඟක් ලොරි බස් යන පාරවල ඇවිදින්න දැනෙන්නේ නැත." එහෙත් එය ඔහුට සිහි කිරීමට පවා නො හැකිය. ඔහු බියෙන් ගැහෙන හදවතින් යුතුව පාර දෙස බැලී ය.

දැනට සුමානයකට පමණ පෙර ඔහු කඩේ යන විට පාරේ ගිය ගැහැනියක ලොරියක හැපී වැටෙනු ඔහු දැක්කේ ය. ඈ වැටුණු වහා ම මිනිස්සු ඒ වටා රැස් වූහ. ඇගේ හැට්ටය ලෙයින් තෙත්වී ගියේ ය. ඈ මැරෙන්නට ඇතැයි ඔහුට සිතුණේ ය.

ඔහු ශෝකයෙන් බර වූ දෙනෙතින් යුතුව යළිත් වීථිය දෙස බැලුවේ ය. එහි අම්මා පෙනෙන්නට නොමැති බව දකිත් ම ඔහුගේ ශෝකය මුළු සිත ම වෙළමින් නගියි. අම්මා එන්න ඇත්තේ මගේ ලියුම දැකලා. මම ලියුම ලිව්වේ නැත්නම් අද එන්නේ නැහැ. ශෝකය නිසා ඇඬීමට එන්නාක් මෙන් ද ඔහුට දැනිණ. ඔහු නිශ්චලව බියෙන් හා ශෝකයෙන් වෙළී ගිය හදවතින් යුතුව බලා සිටින්නට විය. ඔහුගේ මුහුණ ඉදිරියෙහි බොහෝ වේලාවක සිට කෝඳුරුවෝ කීපදෙනෙක් 'රූං රූං' යයි කෙඳිරි ගාති. විශාල පින්තූර දෙකක් දෙපැත්තෙහි බඳින ලද බර කරත්තයක් ඉක්මනින් ගේ ඉදිරිපස පසු කර ගියේ ය. එහි ඇතුළෙහි ගසන ලද දවුලක් හෝ බෙරයක් වැනි කිසිවකින් නැගුණු නාදය වාතයෙහි දුක් මුසු බව වැඩි කරමින් පැතුරුණේ ය. එය ඔහු තුළ වූ ශෝකය හා මළානික භාවය වැඩි කරයි. කරත්තයෙන් නගින නාදය දුක්මුසු බව උත්සන්න කරමින් සෙමෙන් නැතිවී යයි. ඔහු කල්පනා විරහිතව එදෙස කන් යොමා සිටියේ ය.

"අම්මාට මොකක් වුණා ද?"

ඔහුට එය තවත් ඉවසිය නො හැකි ය. ඔහු වහා කුස්සිය වෙතට දුවන්නට විය. ඔහු එහි වූ ගැහැනිය සමග කථා කරන්නට විය.

“කාටවත් මොකවත් වුණොත් දැන ගන්නේ කොහොම ද?” යි ඔහු ඇගෙන් ඇසුවේ ය. කිසියම් වැඩක නියුතු වූ ඈ එය නෑසුණාක් මෙන් සිටියා ය.

“කාටවත් මොකවත් වුණොත් දැන ගන්නේ කොහොම ද?”

“මොකක් ද, මට තේරෙන්නේ නැහැ.”

“නැහැ, දැන් පාරේදි මට මොකවත් වුණොත් කුස්සියේ අම්මා දැන ගන්නෙ කොහොම ද?”

“පොලිසියෙන් දන්වනවා ඒ ඉන්න තැනට.”

ඇගේ උත්තරය ඔහුගේ ප්‍රීතියට හේතු විය.

“අපේ අම්මට මොකවත් වුණොතිනුත් දන්නනව ද?”

“ඔව්. කවුරුනුත් දන්වනවා. කාටත් එහෙමයි” ඔහුගේ ප්‍රශ්නවලට උත්තර දීමෙන් වෙහෙසට පත් ඈ කීවා ය.

ඉන් ඔහුගේ සිත බලවත් ප්‍රීතියක් ඇති විය. මෙතෙක් පැවති සියලු දුක්මුසු හැඟීම් ඉන් අතුරුදහන් විය. “අම්මාට එහෙම මොකවත් වෙලා නම් මෙලහට දැනගන්න ඕනෑ. පරක්කු වුණත් දැන් ළඟ ළඟ ම එනවා ඇති” යි යළිත් ඉස්තෝප්පුවට දුව ආ ඔහුට සිතිණ.

“පියසේන... මෙහෙ වරෙන්... දැන් ඇති උළුවස්සේ එල්ලිලා... හනිකට වරෙන්” යි ස්වාමිදුව හඬ නගා කියනු ඇසිණ.

ඔහු වහා කාමරයට ගියේ ය.

“ඉඳා ඉක්මනට කඩේට ගිහිල්ල, නූල් රෝද දෙකක් අරගෙන වරෙන්.”

“උඹ සල්ලි එහෙම නැති කරව ගන්න නෙවෙයි.”

“මොකක්ද ගේන්න කිව්වේ?” ඈ යළිත් ඇසුවා ය. “නූල් රෝද දෙකක්. සුදු ඒව”

ඔහු මුදලුත් රැගෙන පිටත් විය. ඔහු ඒ ගැන සතුටු විය. අම්මා දැන් ඔහුට මග දී ම සමු විය හැකි ය.

ඔහු පාර දෙපස නිතර බැලුවේ ය. අම්මා තව ටික දුරක් යත් ම තමාට සමු වෙතියි ඔහුට සිතේ. වීථිය දිගේ ගොස් කඩ වීථියට වැටුණු ඔහු වට පිට බැලුවේ නොයෙක් නෙත්

ඩැහැ ගන්නා දෙයින් පිරී ගිය කඩ දෙස ය. ඒවායේ නොයෙක් වර්ණයෙන් යුත් ඉතා සිත් අදිනසුලු දේ තිබේ.

ඇතැම් කඩයක ඉදිරිපස හුළං පුරවන ලද බැලුන්වලින් වසා තිබුණේ ය. එහි දිග නිල් පැහැති බැලුන් ද, තව නොයෙක් පැහැති බැලුන් ද එල්ලා තිබුණේ ය. මිනිහෙක් එයින් එකක් පුරවමින් "සත දහයයි. මෙයින් ඕනෑ එකක් ගන්න. සත දහයයි." ඉඳ හිට මහ හඬින් කෑ ගැසුවේ ය. ඔහු වටේ ළමෝ කීප දෙනෙක් බලා සිටියහ. පියසේන ද එහි වහා දිව ගියේ ය. ඒ කෙරෙහි ඇදී ගිය සිත් ඇති ඔහුට තමා පැමිණි පණිවුඩය ගැන ද අම්මා ගැන ද මොහොතකට අමතක විය. එහෙත් ඔහුට එයින් එකක් ගත හැක්කේ කෙලෙස ද? ඒ දෙස ටික වේලාවක් බලා සිටි ඔහු යළිත් ගමන් කරන්නට විය. යාර දහයක් පමණ ගිය ඔහු හදිසියේ ම නැවතුණේ ය. බිම සිට අඩි කීපයක් උසට පේළියට තබන ලද රතිඤ්ඤා පෙට්ටි ගොඩ දුටු ඔහුගේ දෑස විස්මයෙන් වෙළී ගියේ ය. රතිඤ්ඤා පෙට්ටි කීපයක් බිම අතුරා ද තිබුණේ ය. ඔහු ඒවා දෙස ඕනෑකමින් බලා සිටින්නට විය. රතිඤ්ඤා පෙට්ටියෙහි පිට වූ මහත ගැහැනියකගේ රූපය ඔහුගේ සිත ඇද ගත්තේ ය. එවැනි රතිඤ්ඤ පෙට්ටි තුනක් ගිය අවුරුද්දේ තමාට ලැබුණ සැටි ද ඔහුට සිහි විය.

ඔහුට නැඹුරු වී බිම තබා තිබෙන රතිඤ්ඤා පෙට්ටියක් අල්ලා බැලීමට සිතිණ. එහෙත් ඔහු එදෙස අත යවත්ම කඩය ඇතුළෙහි වූ නපුරු පෙනුමකින් යුත් මිනිහෙක් කෑගැසුවේ ය.

"උඹ ළඟ සල්ලි තිබෙනව ද?"

"නැහැ... නෑ... හැ..." යි ඔහු පස්සට වෙමින් සෙමෙන් කීවේ ය.

"එහෙනම් ඒක ගන්න හැදුවේ? පලයන් යන්න..." යි ඔහු ඉක්බිතිව රළු හඬින් මොර ගෑවේ ය.

ඔහු කී වචන ඇසුණ පියසේන තුළ ලැජ්ජාවක් ද කනගාටුවක් ද ඇති විය. ඔහු එතන නො සිට ඉවත් වී ගියේ ය. "තාත්තා සිටියා නම් මේ සැරෙත් අපිට රතිඤ්ඤා පෙට්ටි ගෙනැල්ල දෙනවා" යි ඔහු තමාට ම කියා ගත්තේ ය. තාත්තා මැරුණු සැටි ගැන ද ඔහුට සිහි වි ය. තාත්තා මැරුණේ ඉ ස්පිරිතාලයේ ය.

තමා මෙසේ රතිඤ්ඤා පෙට්ටි දෙස බලා සිටින විට අම්මා පිටමං වී යන්නට ඇතැයි ඔහුට සිතිණ. ආපසු දිව ගිය ඔහු පාර මැදට වුත් ආපසු බැලී ය. එහෙත් අම්මා එහි පෙනෙන්නට නො වී ය. අම්මා අද නො එති යි ද ඔහුට වරෙක සිතිණ. අම්මා නො පැමිණිය හොත් තමා ගෙදර යන්නේ කෙසේ ද?

ඔහුට හදිසියේ තමා පැමිණි කාරණය ගැන ද සිහි විය. තමාට වහා එන ලෙස ස්වාමිදුව කීවා ය. තමා පැමිණි දුර පමණ තව යැමට තිබේ. ඔහු ඉක්මනින් ගමන් කරන්නට විය.

සිතුවිලිවලින් පිරී ගිය ඔහුට අම්මා ගැන ද, තමා දකින දේවල් ගැන ද තවත් නොයෙක් දේ ගැන ද සිහි වෙයි. දැන් ගමෙහි හැම තැන ම උන්චිල්ලා බැඳ ඇත. මෙවර ගෙදරත් උන්චිල්ලාවක් බඳින්නට ඇත් ද? එසේ බැන්දා නම් එය බඳින්නට ඇත්තේ අගල අද්දර කොස් ගසෙහි අත්තක විය යුතු ය. ගිය අවුරුද්දේ බැන්දේ ද එතන ම ය. තාත්තා නැති නිසා උන්චිල්ලාවක් බැඳීමට කෙනකු නොමැති යයි ද ඔහුට සිතිණ. කෙසේ වුව ද, දැන් සිරිසේනත් විජයපාලත් අන් අය සමග එකතු වී ගෙයි පිළිකන්නෙහි දොඩම් ගස යට වල කජ්ජු ගසනු ඇත. ගිය අවුරුද්දෙහි තමා තරම් කිසිවෙක් නො දිනුවේ ය. ගිය අවුරුද්දෙහි දිනූ කජු සියල්ල ඔහු මල්ලක දමා දුමෙහි තැබුවේ මෙහි එන්නට සුමානයකට පෙර ය. “අම්මේ, කජු මල්ල මං එනකම් කාටවත් අල්ලන්න දෙන්න එපා” යි ඔහු එන්ට පිටත් වූ විට අම්මාට කීවේ ය. තව ම එය එතන ම ඇත. දැන් ඔහුට යළිත් ගෙදර යා නො හැක්කේ ඇයි? තමා මෙසේ අල්ලා බැඳ තබන්නේ කුමක් ද? එහෙත් දැන් තමාට වුවමනා ලෙස සිටිය නො හැකි බව ඔහු දනී. ඔහුගේ සිත ශෝකයෙන් මැලවෙන්නට විය. “දැන් කුමක් කරන්ට ද? මෙහෙන් පැන යන්නට බැරි ද? මේ ඈ සිතුවිලි නිෂ්ඵල බව ඔහු දනී. එහෙත් අම්මාට පණිවුඩයක් අරින්නට බැරි ද? මෙතරම් සෙනඟ අතර කොබෝගම ගැන දන්නා අය බොහෝ විය යුතු ය. ඔවුන්ගෙන් එකකුට කීවොත් අම්මාට එන්නට කියා නො අනුමානව ම පණිවුඩයක් ඇරීමට හැකි වනු ඇත. ඔහුගේ සිත ප්‍රීතියෙන් පිනා යන්නට විය. අන්තිමේ දී තමා විසින් කළ යුතු දේ සිහි විණි යයි ඔහු සතුටින් සිනහ වූයේ ය.

කොබෝගම ගැන දන්නා කෙනෙක් ඇත් දැයි දැන් සොයා බැලිය යුතු ය. ඔහු පාරෙහි එහා මෙහා යන අයගේ මුහුණ දෙස ද නැවතී කිසිවක් කරමින් සිටි අයගේ මුහුණ දෙස ද ඕනෑකමින් බැලුවේ ය. තමාගේ සිතෙහි ඇති වූ අලුත් ප්‍රීතිය නිසා ඔහුට සියල්ල අමතක විය.

තමාට යාර දෙකක් පමණ ඈතින් කෝට් එකක් හැඳ කුඩයක් අතින්ගත් නාකි මිනිහෙක් සෙමෙන් ගමන් කෙළේ ය. පියසේන වහා දුව ගොස් ඔහු හා කථා කරන්නට විය.

“මේ සීයේ, කොබෝගම දන්නව ද?”

නාකි මිනිහා නැඹුරුව ඔහු දෙස පුදුමයෙන් මෙන් බැලුවේ ය.

“මොකක් ද... කීවේ...”

පියසේන පෙරටත් වඩා හයියෙන් කථා කළේ ය.

“කොබෝගම දන්නව ද?”

“නැහැ... මට ඇහුණේ නැහැ...” යි කී මිනිහා නො නැවතීම ගමන් කළේ ය.

පියසේන යළිත් වට පිට බලමින් ගමන් කරන්නට විය. කොබෝගම ගැන දන්නා තව බොහෝ දෙනෙකු ඇත. පාරෙහි වූ කණුවකට හේත්තු වී පත්තරයක් බලමින් සිටි කෙනෙකු දුටු පියසේන ඔහු නො අනුමානව ම කොබෝගම දනිති යි සිතුණේ ය. ඔහු වහා මිනිසා වෙතට දිව්වේ ය.

“මේ... කොබෝගම දන්නවා ද?”

මිනිසා නැසුණාක් මෙන් පත්තරය කියෙව්වේ ය.

“කොබෝගම දන්නවා ද?”

“පලයන් යන්න... පොඩ්ඩක් පත්තරේවත් බලන්න නැහැ” යි මිනිසා හිස නො උස්සා ම කෑගැසුවේ ය. ඔහුගේ කෑගැසීමෙන් තැති ගත් පියසේන කථා නො කර ම යන්ට ගියේ ය.

පියසේන යළිත් වට පිට බලමින් වීථියෙහි වේදිකාව දිගේ ගමන් කරන්නට විය. රෑ බෝ වීමට ළංව ඇති බැවින් දැන් වීථියෙහි මිනිසුන් බෙහෙවින් වැඩි ය. බඩු වෙළඳාම් කරන්නෝ පෙරට ද වඩා කෑගසමින් බඩු මිල ගණනුත් ඒවා ලාබ බවත් කීහ. අර බැලුන් වෙළෙන්දාගේ කටහඬ දැන් මෙතනට ද ඇසේ. ඔහු නො නැවතී ම කෑගසයි. “ශත දහයයි. ඕනෑ ම එකක්... නංගිලාට මල්ලිලාට ගෙනහින් දෙන්න...” ඉක්බිතිව නාකි මිනිසෙක් කුඩා කරත්තයක් අදිමින් ද තව කරත්ත කීපයක් අතින් එල්ලා ගෙන ද වේදිකාව දිගේ ගියේ ය. වේදිකාවේ පැත්තක තරබාරු ගෑනියක් බුලත්විටි වගයක් විකුණන්නී ය. ඔහු ඈ වෙතට සෙමෙන් ළං වූයේ ය.

“මොක ද විඩක් ඕන ද?” යි ඈ ඔහු ළං වත් ම ඇසුවා ය. ඔහු ඈට සෙමෙන් කථා කළේ ය.

“ආච්චි, කොබෝගම දන්නවා ද?”

“මොකක් ද?”

“කොබෝගම?”

“පලයන් යන්න, කොබෝගම ගැන අහන්න ආවා.”

පියසේනගේ සිත ශෝකයෙන් පිරෙන්නට විය. දැන් ඔහු කොබෝගම ගැන කීපදෙනෙකුගෙන් අසා තිබේ. එහෙත් ඉන් කිසිවකුට ඒ ගැන කිව නොහැකි විය. මෙතරම් මිනිසුන් ඉන්නා තැන මින් එකෙක් වත් කොබෝගම ගැන නො දනිත් ද? ඔහු සුන්වූ බලාපොරොත්තුවලින් යුතුව වට පිට බැලුවේ ය.

"ඒයි ළමයා, උඹට මක්ක ද ඕනෑ?" යි වේදිකාවේ ම ඊට මඳක් ඈතින් වූ මිනිසෙක් ඔහුගෙන් ඇසී ය. මිනිසා ඔහු ඉදිරියෙහි බොත්තම් ද, යතුරු කටු ද, දම්වැල් ද දැමූ පෙට්ටියක් තබා ගෙන සිටියේ ය. පියසේන වහා ඔහු වෙත දිව ගියේ ය.

"කොබෝගම දන්නව ද?"

මිනිසා ඔහුගේ දෑස ද මුහුණ ද දෙස බැලුවේ ය. ඉක්බිතිව ඔහු තමාට ම සිනාසුණේ ය.

"ඔව් දන්නවා."

ඒ වචනය ඇසෙත් ම පියසේනගේ සිතෙහි මෙතෙක් ඇති නො වූ ප්‍රීතියක් ඇති විය. ඒ විශ්වාස කළ නො හැක්කාක් මෙන් ඔහු යළිත් ඔහුගෙන් ඇසුවේ ය.

"කොබෝගම දන්නවා ද?"

"ඔව් දන්නවා, ඉතින් මොකක් ද ඕන?"

"එහෙනම් අපේ අම්මාට කියන්න, හෙට කොහොම හරි මාව එක්ක යන්න එන්න කියල. මට මෙහේ ඉන්න බැරි ය, මං එක්ක යන්න එන්නෙයි කියන්න."

"උඹේ අම්ම රෙදි හැට්ට අඳින එක්කෙනෙක් නේද?" යි ඇසූ මිනිසා යළිත් හඬ නගා සිනහ විය.

"ඔව්. කියන්න කොහොම හරි මාව එක්ක යන්න එන්නයි කියල හෙට උදේ ම."

"මට නිකම් කියන්න බැහැ. ඔය අතේ තියෙන සල්ලිවලින් ශත දහයක් දීල බොත්තමක් ගන්න ඕන."

පියසේන මඳක් කලබල වී වට පිට බැලුවේ ය. "සල්ලි නැති නො කරගෙන එන්න ඕන" යි පිටත් වන විට ස්වාමිදුව කී සැටි ඔහුට සිහි විණ. එහෙත් තමා සත දහයක් දී බොත්තමක් නො ගත හොත් මොහු අම්මාට පණිවුඩය නො කියනු ඇත. ගෙදර ගොස් ගුටි කෑ යුතු යයි ඔහු සිතුවේ ය. ඔහු ශත දහය දී බොත්තම ගත්තේ ය.

කඩය දෙසට යන්නට පිටත් වූ ඔහු ආපසු හැරී යළිත් මිනිසාට කථා කළේ ය.

“කොහොම හරි කියන්න හෙට උදේ ම එන්නය කියල.”

“නෑ ඒවා ඔක්කොම හරි” යි මිනිහා කියනු ඔහුට ඇසිණ.

ඔහු ගෙදර එන විට ඇඳිරි වැටීමට ආසන්නව තිබිණ. ප්‍රමාදය ගැන ඔහු බිය විය. එහෙත් ස්වාමිදුව තවමත් මහමින් සිටියා ය. ඔහු නූල් රෝද ගෙනවුත් ඇට නො ව කුස්සි අම්මාට දී ඉතිරි සල්ලි ද දුන්නේ ය. නූල් රෝදවල ගණන ඇය දනිතියි ද, තමා මිනිසාට සත දහයක් දුන්බව දැන ගනිතියි ද ඔහු බිය විය. ඒ ගැන ඇසුවොත් තමාට ගුටි කන්නට වනු නො අනුමාන ය. ඔහු පැයක් පමණ කුස්සියට වී සිටියේ ය. එහෙත් කිසිවෙක් ඒ ගැන ප්‍රශ්න නො කළේ ය.

රෑට කෑම කා නිදා ගන්නට වන් ඔහු නොයෙක් දේ ගැන සිතන්නට විය. ඔහුගේ සිත ප්‍රීතියෙන් කුල්මත්ව නැටුවේ ය. හෙට උදේ ම අම්මා පැමිණ තමා එක්ක යනු ඇත.

ඔහු සිහිනෙන් දුටුවේ ද තමා ගෙදර ගොස් සිටින බව ය. ඔහු ගෙට ගොඩ වූ විගස ගොළු මල්ලීත්, නංගීත් දුවගෙන ආහ. නංගී ඔහුගේ ඇඟ කෙනිත්තුවේ ය.

“කෝ... කජු මල්ල...? කෝ...? උඹලා නැති කරලා...” ඔහු කෝපයෙන් අසන හඬ ද ඇසුණේ ය. “නැති කරලා... උඹලා... මං එනකම්...” ඉක්බිතිව ඔහු ඉකි බිඳින හඬ ද ඇසිණ.

ගුණදාස අමරසේකර

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

කෙටිකතාව රස විඳිමු

ඔබ මේ වන විටත් 'අඹ යහළුවෝ', 'මඩොල් දූව' වැනි නවකතා කියවා ඇත. ඒවා පුද්ගලයන් කීප දෙනකු වටා ගෙතුණු, දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ සිදු වුණු සිදුවීම් දිග හැරෙන දිග කතා යි. නවකතාවල එක් සිදුවීමක් එක් තැනක සිදු වෙයි. එහි සිටින්නේ එක් පුද්ගල කණ්ඩායමකි. තවත් සිද්ධියක් තව තැනෙක සිදු වෙයි. එහි සිටින්නේ වෙනත් පුද්ගල කණ්ඩායමකි. මේ සිද්ධීන් සම්බන්ධ වන්නේ තවත් තැනක දී ය.

කෙටිකතාවේ එසේ නො වෙයි. එක් සිද්ධියක් සිදු වන්නේ ඊට පෙර සිද්ධියේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. සිද්ධියක ප්‍රතිඵලය ඊළඟ සිද්ධියට හේතුවක් වෙයි. කෙටිකතාවේ අවස්ථා හා සිද්ධිවල මනා සම්බන්ධයක් දැකිය හැකි ය. මේ සිදුවීම් එකිනෙකට සම්බන්ධ වන්නේ දම්වැලක පුරුක් මෙනි. මේ නිසා ම ප්‍රධාන චරිත ඉතා සීමා සහිත ය. චරිත එකක් හෝ දෙකක් ප්‍රධාන වේ. ඒ නිසා ඉතා කෙටි කාලයක දී සිදුවීම් කීපයක් පමණක් කියවෙන කෙටි වූ කතාව කෙටිකතාවකි.

කතාවේ කියවෙන අවස්ථා අප දෑස් ඉදිරියේ මැවෙයි. පාඨකයා ප්‍රේක්ෂකයකු වී කෙටිකතාව නරඹයි. දක්ෂ කෙටිකතාකරුවා රූප මවමින් තම නිර්මාණය මෙසේ රසවත් කරන්නේ භාෂාව මගිනි. ඒ ඒ චරිතවලට, ඒ ඒ අවස්ථාවට හා ඒ ඒ සමාජ පරිසරයට ගැළපෙන ලෙස භාෂාවේ වචන හැසිරවීමට නිර්මාණකරුවා සමත් වෙයි. මෙය කෙටිකතාවක සාර්ථකත්වයට බෙහෙවින් බලපායි. කතාව රසවත් නම් එක දිගට කියවා අවසන් කරන්නට සිතෙයි. පාඨක සිතෙහි කුතුහලය හෙවත් සොයා දැන ගැනීමේ ආශාව ඇති කරවීම නිර්මාණකරුවාගේ කාර්යයකි. එමෙන් ම ඒ ඒ අවස්ථාවල දී පාඨක සිතට දුක, අනුකම්පාව, සතුට, ආශාව, උපහාසය වැනි හැඟීම් දැනෙන ආකාරයට කතාව ඉදිරිපත් කර තිබීම ද සාර්ථක කෙටිකතාවක ලක්ෂණයකි.

කෙටිකතාවක ඇත්තේ ප්‍රධාන සිද්ධි එකකි. අනෙකුත් සිද්ධි ඒ ප්‍රධාන සිද්ධියට අදාළ වන ප්‍රධාන සිද්ධිය හැඩ කෙරෙන අවශේෂ සිද්ධි යි. ඒවා ප්‍රධාන සිද්ධියට ඉතා තදින් බැඳෙන සිද්ධි විය යුතු ය. කෙටිකතාවක කිසිදු සිද්ධියක් හෝ චරිතයක් හෝ අනවශ්‍ය චරිත හෝ සිද්ධි නොවිය යුතු යි. ඒ සියල්ල ප්‍රධාන සිද්ධිය හා බැඳෙන ඒවා වීම ඉතා වැදගත් වෙයි. කෙටිකතාව කියවා රස විඳ අවසන් වන විට පාඨකයා අපූරු ලෝකයකට පිවිසෙයි. ඒ සමඟ ම තම ජීවිතයට යමක් එකතු කර ගනියි. එසේ ඔබගේ ජීවිතයට යමක් එකතු කරන, ඔබ අපූරු ලෝකයකට කැඳවා ගෙන යන කෙටිකතාවක්, සාර්ථක කෙටිකතාවක් ලෙස අගය කළ හැකි ය. ඔබ කියවන කෙටිකතාවල ඉහත කී ලක්ෂණ තිබේ දැයි බලමින් කෙටිකතා රස විඳින්න.

අවබෝධය

1. නිවසින් පිටව ජීවත් වීමට පියසේනට සිදු වූයේ ඇයි?
2. මවගේ පමා වීම ගැන පියසේන බියටත් දුකටත් පත් කළ සිතිවිල්ල විස්තර කරන්න.
3. මව පිළිබඳව වූ සිතිවිල්ල මොහොතකට සිතෙන් ඉවත් වූ බව දැක්වෙන ප්‍රකාශය උපුටා දක්වන්න.
4. ගෙදර යෑමට පියසේන තුළ වූ ආශාවෙන් අයුතු ලෙස ප්‍රයෝජන ගත්තේ කවුරු ද?
5. පියසේන දුටු සිහිනයෙන් කතුවරයා ඉඟි කරන්නේ කුමක් දැයි ඔබේ අදහස් දක්වන්න.

ලිඛිත අභ්‍යාස

1. පහත සඳහන් ප්‍රකාශ කවුරුන් විසින් කා හට කුමන අවස්ථාවක කියන ලද දැයි ලියන්න.

   i. "මත් උඹ අවුරුද්දට එක්ක යන්න එනවා"
   ii. "අනේ බලා ගන්න හොඳ හැටි"
   iii. "අපේ අම්මාට මොකවත් වුණොතිනුත් දන්නනව ද?"
   iv. "එහෙනම් ඒක ගන්න හැදුවේ, පලයන් යන්න"
   v. "උඹේ අම්ම රෙදි හැට්ට අඳින එක්කෙනෙක් නේද?"

2. පහත සඳහන් සිද්ධි අනුපිළිවෙළට සකසා නැවත ලියන්න.

   i. අවුරුදු දිනය ළඟට යෙදී තිබෙන බැවින් මව එන්නේ දැයි විමසිල්ලෙන් බලයි.
   ii. නිවසින් පිට වී යන්නට නොහැකි බව පවසමින් හඬා වැටෙද්දී මව තමා කාරයට නංවා හිස සිඹ සනසයි.
   iii. මව අනතුරකට පත් වී දැ'යි බියක් දැනී කුස්සි අම්මාගෙන් එවැනි සිද්ධි ගැන තොරතුරු විමසයි.

iv. කාරයෙන් පැමිණි අය ඔහු මෙහෙකාර දරුවකු ලෙස නිවසකට කැඳවා ගෙන එයි.

v. අවුරුද්දට දින කීපයකට පෙර මවට ලිපියක් යවයි.

vi. අම්මාට පණිවිඩයක් යැවීමට කොබෝගම ගැන දන්නා කෙනකු සොයද්දී කපටි මිනිසකුට රැවටෙයි.

vii. නෝනා මහත්මයාට කතුර දීමට ගිය අවස්ථාවේ අමතක වී, ගෙය පිටමං කර යන මව මග හැරුණේ යයි සිතා ගේට්ටුව දෙසට දුව යයි.

viii. තමා කැඳවා ගෙන යාමට එන බවට මව දුන් පොරොන්දුව සිහි කරමින් ඇඳිරි වැටෙන තුරු පාර දෙස ලබා සිටිද්දී නිවස හා එහි වෙසෙන්නන් සිහියට නැගෙයි.

ix. අවුරුදු භාණ්ඩවලට සිත ඇදී යද්දී තම පියා සහ ඔහුගේ මරණය සිහියට නැගෙයි.

x. කිසිවෙකුට හෝ ඇල්ලීමටවත් ඉඩ නො දෙන ලෙස කියා මව භාරයේ තබා ආ කජුමල්ල නිවැසියන් නැති කර ඇති බව සිහිනයෙන් දකියි.

3. මේ කෙටිකතාවේ ඇතුළත්, සිතෙහි මැවෙන අවස්ථා විස්තර කරන්න.
4. මවගේ පැමිණීම හා අවුරුද්ද ගත කරන ආකාරය ගැන පියසේනගේ හිත තුළ පවතින බලාපොරොත්තුව නිරූපණය වන අවස්ථා විස්තර කරන්න.
5. කෙටිකතාවේ අවසානය ඔබ කැමති ආකාරයකට නිර්මාණය කර මේ කතාව ඉදිරියට ගොඩනගන්න.

ප්‍රායෝගික අභ්‍යාස

1. විවිධ අත්දැකීම් පාදක කර ගනිමින් ලියවුණු කෙටිකතා කියවන්න.
2. කෙටිකතාවක තිබිය යුතු ගුණාංග රැක ගනිමින් කෙටිකතාවක් නිර්මාණය කරන්න.
3. පුවත්පත්වල පළ ව න කෙ ටිකතා ගොනු ක ර පොතක් නිර්මාණය ක රන්න.